



A'
TSÁSZÁRI ÉS KIRÁLYI FELSÉG'
ENGEDELMÉVEL.



Nro 29.

Költ Bétsben, Sz. György Havának (Áprilisnek)
12-dik napján 1796-dik Esztendőben.

Hadi. Környűllállások.

Tsászár és Tsászárné Ő Felségek, jelen valának a' múltt Vasárnap személly szerént, a' Sz. *István'* Templomában vitéz Seregeink' szerentséjéért tartatott buzgó ájtatosságon.

Olasz - Országból. —

A' Ts. K. Sereg' Fő-Kormányozója Hadi tárnokmester Báró *Beaulieu*, olly értelmű Tudósítássát indította *Bétsbe* Mártz.

H h

25-dikénn, hogy Ő hírt vévén az ellenség' mozgásairól, elébb indított egy osztály gyalogságot 's lovasságot elégséges számú nagy ágyúkkal, 's fő-quártélyát is által-szállította *Páviából Alexandriába*.

Moguntziából Mártz. 26-dikánn: — „A' Ts. K. Sereg' Fő-Kormányfője, tegnap két parantsolatokat tétetett közönségesse. Eggyiknek az az értelme, hogy első Áprilisig minden Tifztnék takarodjanak el a' Seregtől. A' másik parantsolat szerént készen kell tartani a' táborozáshoz meg-kívántató minden készületeket. “

A' Tsászári és Német-Birodalmi Generálisság, három millió kilentzszázháromezerhétyszázhetvenhárom forintot, 's ötvenhat és tizenhárom huszonnegyedrész krajtzárt kívánt vólt elébb a' Német-Birodalmi Gyűléstől *Moguntzia, Ehrenbreitstein, és Königstein* Várak' számára négy Hónapokig; *Philipsburg* számára pedig hat hetekig meg-kívántató mind eleség mind óltalom-készületeknek bé-szerzésére, melly summából magára *Moguntziára* jutott volna két millió ötszázötvenhétezer kétszáz kilentzvenkét forint: de Februáriusnak tizenkettődik napján lejjebb szállította az említett summát maga a' nevezett Generálisság, négyyszázharminthatezerhétyszázhatvanhét forinttal 's tizenhárom krajtzárral.

Brüsszelből Mártz. 24-dikénn: — „*De Lupoigne* Károly újra adott ki egy Manifestumot, mellyben nevezi magát: *a' Fejedelem által a' végre rendeltetett Biztosnak*, hogy *szerezze vissza az árulás miatt el-vesztett Tartományokat*. Még nagyobb bőséggel terjedt el ezenn Buzdító-Jelentés, mint az előbbeni: de, mitsoda útakonn módokonn? már abból leg-kissebbet se' tanulhatott ki a' Politzáj, sok nyomozásai után is. A' könnyen-hívők, úgy nézik ezen történetet, mint valamelly természet rendje felett való dolgot. — A' *Belgyiomi Újságok* kétsésgbe hozzák, ha elő-embere' vóltaképpen az a' *de Lupoigne*? hanem abban mindnyájan meg-eggyeznek, hogy valóságosnak tartanak lenni egy plánumot, mellynek tzéllya, a' különböző Felekezeteknek egybe-vesztése, 's a' Népnek fel-lázzasztása.“

Hágából Mártz. 27-dikénn: — „Nemzeti-gyűlésünknek 23-dik Mártziusi Ülésében egy Levele olvastatott fel *Moreau* Fr. Generálisnak, mellyben jelentette ezen Generális, hogy Ő, a' *Mosellai Sereg* Vezérjévé tétetődött a' *Párisi Direktórium* által, helyébe pedig *Beurnonville* Generális lessz Kormányozója az Északi Fr. Seregnek. — *Bourdeaux* Polgár, *Berlinből* Mártzius' 8-dikánn indított Levelében arról tudósította Nemzeti-gyűlésünket, hogy a' Tsárfári Felség, nem hagyja helybe

a' Demarkátzió' línéája erántt kezdett munkálódást, és hogy leg-kissebbet se' fog hajtani az említett línéára. "

A' *Prussziai* úgy nevezett *Demarkations-línéáról* sokat kezdtek írogatni mostanában. Egy *Duisburgi* Levél, melly 25-dik Mártziusban költ a' *Rajna* mellől, annyit ír hihetőnek ezen tárgyra nézve, hogy a' *Frantzia* Direktórium meg-újjította légyen azon bízttatását, melly szerént arra az esetre, ha folytatódni fog a' had: meg fogja kíméltetni Katonái által a' Pr. Birtokokat, és e' végett igen szorossan reájok parantsolt a' Tízftekre.

Nagy - Britanniából. —

Londonból Mártz. 18-dikán: — „*Amérika*’ mellyékéről érkezett és már Újságokban is közönségesekké tétetett Tudósításainknak ez a' summája: *St. Vincent* nevezetű Szigetben, olly erővel támadták meg a' Frantziák, Januáriusnak 8-dik napján az *Anglus* tábort, melly feküdt *Colonariénát*, hogy a' Miéink kéntelenek voltak Batteriáikat tizenkét ágyúikkal egygyütt el-hagyni, és még azután némelly egyes helyeket is engedni által az ellenségnek. Emberből sem kevés kárt vallottak; Tíftjeik ketten estek el, és tizenhatan kaptak sebet. Brigadéros Generális *Smith*-nek egyik lábát el-fszakasztotta a' golyó-bis. — Újjabb Tudósítások szerént, *Hun-*

ter Obersterünk Jan. 20-dik és 21-dik napjain, rajtok ment a' Frantziákon, és a' vélek tartó Szigetiekenn, 's meg-futamtatta Öket. "

„ *Christián* Admirális' vezérlése alatt *Ámérika* felé indúlt: de a' szélveszek által külön szaggattatott hajóinkból tsak ugyan egy rész szereztsésen el mehetett még is *S. Vincent* és a' szomszéd Szigetekbe négy ezer emberünkkel. — Mártz. 17-dikénn újra el-indúlt *Christian* Admirális *Ámérika* felé, három línei Katona-hajókkal, egy Fregáttal, és húsz szállító-hajókkal: de *Cornvallis* Admirálisunk, a' ki hasonló utat folytatott vala már, vissza-tért a' *Portsmouthi* Kikötőhelybe Mártz. 14-dikénn. A' leg-nagyobb línei hajójába, mellyen száztíz ágyú, vagyon, 's *Royal-Sovereignnek* nevezetik, úgy belé tsapott vólt a' nagy szélvész egy szállító-hajót, hogy tsak 139 embert lehetett erről életben meg-tartani; több 300-nál, magával a' szállító-hajóval együtt habok' prédájává lett: de a' nevezett nagy Katona-hajóban is tetemes kár esett. "

„ Kiköltözött Fr. Gróf *Puisaye*, negyvenezer font Sterlinget kapott vólt Minisériomunktól a' belső fr. hadnak elő-mozdítására: melly tzelra való dolgozást nem folytathatja ugyan már többé, mert elfogattatott, 's agyon lövettetett a' Frantzia Republikánusok által: de, vetett ugyan

tsak fundamentomokat, a' mellyeken való további építhetéshez olly reménysége vagyon Ministériomunknak, hogy Mártz. 7-dikénn is indított a' *Frantzia* partok felé *Falmouthi* Kikötőhelyünkől *Pelew* Admirális' kormányozása alatt egy Hajóssereg-osztályt, melly, sok egyéb hadi készületeken kívül, negyvenezer flintát is vitt magával a' Királytkívánó *Frantziák'* számára."

„A' Szeretsenekkel mint barmokkal való *Kereskedésnek* el-törlése erántt hozandó *Végzést* hatalmasan sürgette maga *Pitt* Minister is a' múltt *Kedden*: de ezen köz hasznú ügy még se' győzedelmeskedheték ez úttal is: el-halasztódvánn még 4 hónapokra annak újjonnan lejendő fel-vétetése, négy voksok' ereje által. Hetvennégy *Parlamentáris* Tagok kívánták t. i. az el-halasztást: 's hetvenen ellenzették."

Nagy-Britannia' Admirálissává a' mostanában meg-halálozott öreg *Forbes'* helyébe *Howe* Admirálist nevezte az Udvar; Vice-Admirálissává *Nagy-Britanniának* Lord *Bridportot*; Contre-Admirálissává pedig *Cornvallis* Admirálist.

Frantzia-Országból. —

Charette Rojalista-Vezérről nem vólt igaz, hogy véget vetett vólna a' maga életének. A' melly Tudósítást közlöttünk ez eránt, okozta a' *frantzia* nyelv-

ben annak hibás voltát, egy betűnek hibásan lett nyomtattatása. Más Levelek szerint, azt a' *de la Rabuteliere* nevű Papot, ki által el-árúztatottnak vélte magát *Sarett*, ölte meg, egy Leánnyal és egy Férj-fival egyetemben, kik a' Papnál szolgáltak volt.

A' Hadi-dolgokra-ügyelő Ministerhez azonban, következő értelmű Tudósítást indított *Hédouville* nevű Republikánus Generális *Sarett*-ről, *Germinal* 4-dikénn (Mártz. 24-dikénn) az *Angersi* fő quártélyból: „Polgár Minister! Éllyen a' Közös-séges-Társaság! *Charette* el-fogattatott, hozzák erre felé, itt is lessz ma estvére, vagy hólnap reggelre. A' Törvény szerint meg fog annakutánna ítéltetni. — *Hoche* Fővezér valójában különös serénységgel utánna láttatott nékie, és fundamentomosan írhatta felőle Kegyelmednek, hogy rövid idő alatt kezünkbe fogna Az esni minékünk.“

Antichamp, ki a' Suánok' vezérlésében *Stoflet*et váltotta fel, szintűgy nyér is veszt is, valamint *Stoflet* is hol győző, hol győzettetett Fél volt annak idejében.

Pisgrü eránt így írt Mártz. 25-dikénn egy *Párisi* Újságíró: „Nagy szerentsétlenséget hirdetek. Igaznak láttzik ám ugyan tsak lenni ó fájdalom! hogy *Pisgrü*, a' *Rajnai* és *Mosellai* Seregnek fő-kórmá-nyozásáról le-mondott, és hogy ezenn

le-mondását el-fogadta a' Direktórium. Tsudálni lehet mind a' két történetet. Bizony *Pisgrü*, nagy okok nélkül le nem tette volna Vezéri hívatalát olly időben, a' mellyben, hízelkedés nélkül el lehet azt mondani ő rólla, a' mi színtolly igazánn mondódott vólt a' nagy *Turenner*ől maga idejében, hogy az ő híre neve fel ér egy Sereggel. *Pisgrü* tehát tartozik azzal Fr. Országnak, hogy fel-fedezze előtte az okokat, mellyek, kényszerítették Ötet a' hartz mezejének el-hagyására: mert ha nem vólt Ö mintegy kénstelen vele, hogy ezt tegye: úgy gyávaságot mutat tselekedete. A' melly Generális olly nagy betsület's ditsősséget érdemlett, már Az nem magáé többé: hanem Hazájáé, mellynek van jussa, újj győzedelmeket kívánni Ö tőle. De ugyan ezenn okból meg-kérdeheti a' Direktóriumot is, miért fogadta légyen el Ez, egy ollyan Embernek fel-mondását. "

A' Direktórium meg-esmérté, hogy hibázott a' különbkülönbféle Tisztviselők' választásábann: és ezen hibáját orvosolni is kívánta egy Végzése által, mellyet, Mártz. 17-dikénn tétetett közönségessé.

Ingenii largitor venter.

A' szegény *Frantzia* Kiköltözttek, kik *Hamburgban* tartózkodnak, minekutánna minden vagyonkájokból ki-fogytak vólna: hányták vetették találós elméjeket, míg

végre meg-akadtak a' Dámák körül: kiknek jó szívét öföze-vévén az újj-módin kapdosó indulatjokkal, élet-forrást nyitottak abban magoknak egy újj találmányok által, a' melly abból áll, hogy fejer, sárga, és veress répákból kellemetes színű 's formájú bokrétákat készítenek; és természeti szagot is adnak nékik illatos szerek által. Raknak természeti ibolya leveleket, 's némelly zöldségeket is a' bokréták közé. Illy módosan el-készültt, ámbár rövid idejű bokrétáért meg-kapnak két, 3, 4, 5, 's 6 Márkot is.

Magyar Ország.

A' N. *Csongrád* Vármegyei Főispánságba, e' folyó Hónapnak tizennegyediken fog bé-helyhezttetni Gróf *Brunszvik* József Ö Excellentziája, a' N. *Szathmár* Vármegyei Főispány Gróf *Károlyi* József Ö Nagysága, mint Királyi Kommisszárius által.

Pestről Mártz. 26-dikánn: — „Itt a' múltt héten egy szív-háborító történet esett. Kinn a' Külső-városbann, valamelly felre való úttzátskában lakott egy pár öreg ember, kik már régen 's betsületesenn gazdálkodván és tsaplóroskodván, kuporgattak magoknak egynehány forintot. Bé-megyén egy estve hozzájok egy kóborló ember, a' ki más gaz pajtássával öföze-befszélvén, kinn hagyta amazt, 's kér egy itze

bort. Az öreg tsaplárosné le megyen a' pintzébe, éppen el-fogyván már fenn a' bora, mivel késő is vőlt, és semmi gonofzt nem vélén, venni akar a' kantsójába bort, hát a' kiinn leselkedő Gonofz utánna suhanván a' pintzébe, csak egyszerre neki állott a' szegény Affzonymnak, és azt agyba főbe verte; 's az alatt a' másik oda fenn az öreg tsaplárost ütötte le. Az utánn mind ketten a' pintzében kezdtek kutatni, tudván hogy az öreg Pár ott tartogatta a' pénzetskéjét; a' minthogy találtak is száznegyven forintra, melyet felosztottak magok között. Ez alatt magához tért fenn az öreg tsapláros, és ki ment segítséget keresni; hanem míg oda járt, 's emberekre talált, addig a' rossz emberek fel-jöttek, és mindent ki-raboltak a' szobából is. Erkeztén a' segítség utoljára a' Város-házától is, a' két szegény megkínzottakat vitték az Universitas' Ispotályaiba, a' hol bé kötözgettek mind kettőjüket; de az Affzony nagyon össze lévén verve, nem sokára meg holt; a' Férjfi még él, és talán meg is gyógyúl. Más nap a' gonofzokat szorgalmasan nyomozták, és reájok is akadtak. Egy óra, és holmi portéka ki került, melyeket egy más tsapfzékben zálogosítottak el; hanem a' pénznek csak harmad része találtatott nállók. Fogva vagynak, és el is veszik érdemlett jutalmát tselekedeteknek."

Keszthelyről Mártz. 27-dikén: — „Az ide való Gymnásium, egy érdemes Tagjától fosztafék meg, kitől lett meg-válását az egész Város is szívösen fájlallya. Meg-hala t. i. mai napon T. *Mezei* *Elizeus Sz. Ferentz* Szerzetebéli Pap, életének 44-dik, szorgalmatos tanításának pedig 12-dik esztendejében. A' mennyire Prófessori hivatála engedte, a' Lelki foglalatosságokban is, kiváltképpenn a' Betegek körül az Utólsó-Szentségeknek feladásában fáradhatatlan vólt Ő. Le-betegedése' napján is hat Személlyeket készített el a' boldog ki-múlásra, és ugyan azoktól kapta nyavalyáját is, melly az Ő példás életének véget vetett. Hozzája viseltetett indulatjokat azzal bizonyították meg Pró-fessor-Társai, hogy hideg tetemeit, magok vitték a' sírhoz.“

Pestről Áprilisnek 5-dikénn: — „A' napokba két derék és jámbor Tagját vesz-tette el az itt lévő Universitas. Az egy-egyiket *Hedelmayer* Pró-fessor' személlyében, ki a' *Logicát* tanította ditséretesen: de kevés ideig: mivel tsak az idénn hoz-zattatott vólt ide a' *Posonyi* Seminárium-ból. Alig vólt még 30 esztendő, és ez az ő Cathedrāja esztendő ólta már másod-szor lett üress. — Másik vesztesége az Universitasnak, T. *Alexievich* Úrban va-gyon, ki, a' tanuló Ifjú-ságnak vólt Szent-egyházi Oktatója. Még a' Bőjtben, és en-

nek utolsó napjaibann is, a' Nagy-héten, minden nap kétszer prédikált, az Iffjúságnak szép épületére. És ugyan ez ártott meg ezen kegyes Papnak, hogy hajlandó lévén a' gyűladó nyavalyára, a' hangos beszéd-től gyűladást kapott a' tüdeje, melly betegségében meg is holt kegyesen, istenesen, a' mint élt. Sok kárt vallott benne az Iffjúság, mert érthetőleg szívére adta az Isten' Ígését, 's Keresztyéni kötelességeit. Nem lévén még édes Hazánkban szűki a' jó lelkű tanúlt embereknek, találunk a' mi bölts Elöljáróink olly Isten emberét, ki a' síkos útonn járó Iffjúságot, óltalmazza okos intései által a' megtanorodástól, 's el eséstől. "

Béts.

Itt a' napokbann egy 11 észkendős forma gyermek akasztotta fel magát a' *Josefstadt* nevű Külső-városban, koránt sem ugyan az élettől való meg-unatkozásból, hanem ezenn ő fzerentsétlensége szegénykének, nem véltt következése vólt gondolatlan játtzodozásának, mellyel azólta kezdte magát mulatgatni értetlenül, a' miólta hasonló exekúziókat látott vólt a' *Josefstadt* előtt fekvő térségenn. Történt t. i. hogy a' mint ki-fordúlt vólta az Anya a' szobából, oda víz a' Gyermek egy széket az ajtóhoz, fel-áll reá, le óldja a' harisnyája kötőjét, 's azt a' nyákába és az ajtó' felső sarkára alkalmaztatván, a' mint

hajladozott volna, el-találta billenteni maga alól a' széket, 's fenn-akadt. Bényitván az Anya a' szobába, szemébe tűnik az el-dültt szék, 's mindjárt ez utána függő Fia is. Lármát üt, le-veszik a' Gyermekeket, 's azonnal eret nyitnak rajta, 's igyekeztek mindenképpen életre hozni: de már késők, következésképpen hafzontalanok voltak minden próbák.

Közönséges hiteles fel-számlálás szerint, harmintzezer forint árrú tojás szokott fel-takarítódni hónaponként *Magyar-Ország*ról *Bétsbe*: hanem mostanság, a' Húsvét Innepét meg-előzött nyóltz napoktól fogva már tegnapelőttig is, harmintzezer forintba telt az ide fel-szállítgatott magyar tojások' sokságának árra.

* * * * *

Londonból írják, hogy a' múltt esztendőnek utólsó napján érkezett oda vizsgálza ama híres *Spillard*, a' föld' kerekségén tett nevezetes utazásaiból. Valamint *Cook*, minden régi 's újjabb tengeri Utazókat felyül haladott: úgy felyül haladja *Spillard* is mind azokat, kik a' szárazon tettek utazásokat; és sokféle tapasztalásai által közönséges Tanítójává formálta magát az emberi Nemzetnek. Tizenkét esztendő' elforgása alatt, hatvankilentzezer Anglus mértföldet gyaloglott Ő. El-járta egész *Európát*, 's *Asiai* Török-Országak

is nagy részét; az utánn *Arábián* kereftül ment *Égyiptomba*, onnan *Afrikának* északi részeibe egészen *Marokkóig*. 1790-dik esztendőben *Amérikába* vette útját, 's az-ólta, *Északi-Amérikán*; *Napkeleti-Floridán* kívül el-járt más sok Tartományokat is. Meglátogatta a' *Creek*, a' *Chickasaw*, a' *Chock-taw*, és az *Irokezi* Nemzeteket 's a' t. Sok veszedelmek között, mellyekben forgott drága élete, egészen a' *Missisipi* folyó-vizéig ment, 's ezen víznek partján tovább ballagtsált három ezer Ángl. mértföldnél, míg nem végre hat Vadász vad emberekre bukkant, kik azt adták neki tanácsul, hogy ha életét szereti, tovább ne mennyen, mert ha az *Ouzai* Indiánusok' kezébe talál kerülni, oda lessz: minthogy Azok, akár fejer, akár fekete, akár verhenyeges színű embert kapjanak: mind megöldösik. Más felé vette tehát útját, 's eljárt a' *Új-Orleánt*, *Új-Spanyol-Országot* 's a' t. és majd négy ezer Ánglus mértföldet járt. Vissza indulván Hazájába, kétfézer olly szerentsétlen vólt, hogy a' frantziarabló-hajók' kezébe esett, kik által mindenitől meg-fosztatott, de még is szerentsére a' leg-drágább jószágát, t. i. annvi esztendeig, és annyi faradsággal gyűjtött Jegyzéseit meg-menthette, mellyeket már most Világ' eleibe is szándekozi bocsátani.

* * * * *

Következendő tüzű Munka van most Bétsben sajió alatt, 's kézfenn is lefz elébb két Hónapnál: *Egynehány Hazai Utazások' Le-írása, Tót és Horváth-Országok' Esmértetésével együtt.* — Állani fog 22 nagy 8-ad formájú árkusokból, és tíz azokhoz tartozó réz-mettzésekéből. — Több tekintetekre nézve lehet úgy nézni ezen Munkát mint intereszánst: mert tudni való, hogy kevesen igyekeztek eddig Hazánkfiái közzül, *Magyar, Erdély, Tót és Horváth-Országokat* el-járni, azoknak közelebbről való esméretére jutni, tapasztalásaikat *anyai nyelvünkön* közre-botsátani, 's példajokkal több Hazafi-társsaikat is hasonló tárgy körül való foglalatoskodásra fel-ébreszteni. Annál nagyobb dicséretet és köszönetet érdemel tehát a' köz-hafzonra dolgozott érdemes Author, és ha szinte Hazánk' javára tzélozó igyekezetének, a' mostani, tsak próbája és zsengéje is, de ugyan tsak első az a' maga nemében. Két forintra 's 15 krajtzár-ra van határozva a' Könyv' ár-ra. A' mely Könyvárosok 50 en felyül akarnak venni, azoknak 20 procentum el fog engedődni; a' kik pedig tízet vesznek, a' tízedik exemplár ingyen adatik nekik. Meg-lehet szerezni Bétsbenn, a' *M. Mercurius'* Írójánál, kit ha valaki még e' folyó Hónap-

ban tsak bizonyossá tejjend is ezen Könyvnek meg-vétele felől, Az 1 for. 45 xron fogja kapni exemplárját.

Posonyban: *Fűskúti Landerer* Mihály Könyváros; Pesten: *Mossótz*i Institoris Könyvkötő; Debretzenben: T. Próf. *Szilágyi* Gábor; N. Váradon: T. *Szакlányi* Daniel Prédikátor; Sáros-Patakon: Próf. *Kövi* Sándor; R. Komáromban: T. *Mindszenti* Sámuel Prédikátor; Pápán: Prof. *Látzai* Jósef; Győrött: A' Tiszteletes Ref. Prédikátor — Uraknál. Pétsett: és Zágrábon (Horváth-Országban) nem különben Fiumében: a' Magyar Nyelv' Professorainál. — Erdélyben, Kolosváratt: Iffjabb Doktor *Pataki* Sámuel; M. Váshelyt: T. Professor *Basa* István; N. Enyeden: T. Prof. *Benke* Mihály — Uraknál.

A' *Maas* (*Móza*) vizének tengerbe való szakadásánál, két Ánglus nem igen nagy Katona-hajók, egynehány tüzes golyóbisokat vettettek a' *Batáviai* partra Mártziusnak 24-dik estvéjénn: de ismét el távoztak. Ezen történet úgy meg-vetette az ijedttjeket némelly könnyen-hívőknek, hogy már a' *Batáviai* földönn benn vélték vála lenni az Ánglusokat: a' nem olyan könnyen kívőket is fel-ébreztette azonban, hogy még a' *Hágai* Garnizonnak is egy részét az említett part felé indítatnak Mártz. 25-dikénn.